ગુજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ

દોહરો.

ભણજો સૌ ભાવે કરી, સમજુ શાણા ભાઇ;
(તો) કિર્તી તમારી જામશે. કહું શું અધિક વડાઈ.

બનાવનાર
ડાહ્યાભાઇ વિ. પરસોતમદાસ જાની.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
બુકસેલર ગોપીલાલ દામોદરદાસ.

વીરમગામ "સરસ્વતી પ્રકાશ પ્રિન્ટિંગ" પ્રેસ.

સને ૧૮૯૨ — સંવત ૧૯૪૮.

કીંમત ૨ આના.

૪૯૯૨

સરકારી,

ગુજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

પાઠ ૧ લો.

શબ્દ=એકથી વધારે અક્ષર મળીને થાય તે.
પાઠ=વિષય.
ઉકેલતાં=વાંચતાં.
સાચવજો=સંભાળજો.
આવડયા=શીખ્યા.
શિખામણ=બોધ, ઉપદેશ.
ઉકેલીએ=ઉચરીએ.
સાંભળે=સુણે.
મજાની=સારી.
અક્ષરે=દસ્કતે.
બગાડશો=ખરાબ કરશો.
વાહ=ઓહો.
દહાડા=દિવસ, દીન.
પુરા=બરાબર, બધા.
ડાહી=ડહાપણવાળી.
વાતો=વારતાઓ. કથાઓ.
માં=નહીં, ના, ન.
ઠેકાણે=જગાએ.
ફાડવા=ચીરવા.
મેહેનત=યત્ન, શ્રમ.
તાણીને=ખેંચીને.
છેક=ઘણું, અતિ.
ધીમે=હળવે, હલકે.
સાદે—અવાજે.

પાઠ ૨ જો.

વિશે=બાબત.
કવિતા—રાગમાં બોલવું.
શોભાય—સારી દેખાય.
હઈયું-ચિત, મન, દીલ.
હરખાય—ખુશીથાય.
વીગતેથી—શબ્દે શબ્દની સમજથી.
કારજ—કામ, મતલબ.
ચોપડીઓ—પુસ્તકો, પોથીઓ.
સમજણ—બુદ્ધિ, અકકલ.
સાર—મતલબ, સારાંશ.
ચોપાઈ—ચાર પદ વાળી.
જીવ—ચીત, મન.
વિચાર—ખ્યાલ, ક્યાસ.
સઘળો—બધો, તમામ.

કવીતાની સમજણ.

૧ રૂપાળી ચોપડીઓ શોભાયમાન દેખાય અને તે જોઇ મન

ખુશી થાય પણ એ જો વિગતથી વંચાય તોજ તેમાંથી કામ થાય, ૧ જેમજેમ ચિત રાખીને વાંચે તેમતેમ સમજણ આવતી જાય, જે માણુસ વાંચે પણ તેનો વિચાર ન કરે તો અર્થ માત્ર તે સમજે નહીં.૨

પાઠ ૩ જો.

ચકલી=ચક્ષી.
ભાગ-કડકો, વિભાગ.
લાવ્યો આણ્યો.
રાણા-રાજા.
બારણામાં-દ્વારમાં.
બોલ્યો-કહ્યું.
પુછ્યું-તજવીજ કરી.
તપેલામાં-રાંધવાના વાસણમાં, પાતેલામાં.
પેસાશે-જવાશે, અવાશે.
પાટો-બંધન, પટો.
ચોખા-તાંદુલ.
દાળ કઠોળનાં ફાડીયાં.
ઓરી-રાંધવા મુકી.
પાણી-જળ, નીર
આંખોઆવાછે-આંખો દુખેછે.

પાઠ ૪ થો.

ફરીયાદ-અરજ, રાવ.
પકડાવી-ઝલાવી.
મહારાજ-મોટા રાજા.
હુકમ-આજ્ઞા, ફરમાસ.
એકલી-જાતે, પંડે, સાથે કોઇનહીંતે.
મંગાવ્યો-તેડાવ્યો.
ગભરાઇને-અકળાઇને, અમુઝાઇને.
કહ્યું જવાબ દીધો.
સાહેબ ધણી.
પેટ-ઉદર, જેમાં ખાધેલું પચેછેતે.
રીસ-ક્રોધ, ગુસ્સો, તામસ.
શિપાઇ પટાવાળો.
જુઠા ખોટુંબોલનારા લબાડ.
કુવામાં-પાણીના ખાડામાં.

પાઠ ૫ મો.

બુમેબુમ-રાડેરાડ.
ગોવાળ-ઢોર ચારનાર.
બકરાનો અજાનો.
વાળ્યો-દીધો.
છેવટ-આખર.
ગોવાળણી ગોવાળની વહુ.
કહાડ્યો-બાહાર આણ્યો.
ફુટી-ભાગી.
કાણો-એક આંખે ન સુજે તે.
ખીર રાંધેલા ચોખાને દુધમાં ઉકાળવા તે.
પોળી-રોટલી.
બાપા પીતા.
ઉતરી-ગરી.

પાઠ ૬ ઠો.

તપાવી-ઉનીકરી.

ભુચ્ચાઈ=ઢોંગાઇ, ઠગાઇ.
લાલચોળ બહુ રાતી.
પાટલા-લાકડાનું આસન.
ઠોક્યો-માર્યો, કુટ્યો.
દોરીગઈ=ઝાલીનલેઇ ગઇ.
લોઢી-તવો.
ખુબ-બસ, ઘણું.
સોનાની-હેમની.
દાઝી-બળી.
વાંક ગુન્હો, તકશીર.
ફળ-નફો, ફાયદો

પાઠ ૭ મો.

છોડી-છોકરી, દીકરી.
ગાગર-માણુ.
ઓખડ-દવા ઔષધ.
ઝેર-વીષ, જે ખાધાથી મરાય તે.
સાજી-દુધ વિના.
રોજ-નિત્ય, હમેશ.
નિશાળ-ભણવાની જગા.

લુગડાં-વસ્તર, કપડાં.
મેલા-ખરાબ, ગંદા.
ખોટી-ખરાબ, નઠારી.
ખાખા-જમજમ
માબાપ-માત પીતા, જેણે જન્મ [આપ્યોતે.
માંદી=દુ:ખી આજારી.
રસાય-ખેલાય.
તેવારે-તે વખતે.

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ-મેઘ, મેહ,
પ્રસાદ-ખાવાનું.
કારેલા-એક જાતનું શાક.
દેડકે એકજાતના પ્રાણીએ, મેડકે.
ઘેબરીઆ-ઘેબર જેવો મીઠો.
નેવલે-નેવે.
ગીત-રાગે ગાવાનું.
ગાજ્યો--ગરજના કરી, બોલ્યો.
તાણી-ખેંચી.
ઠીક-સાર.

કવીતાની સમજણ.

૨ વરસાદ તું આવ એટલે ઘેબરીઓ પ્રસાદ ઉની ઉની રોટલી ને કારેલાનું શાક થાય, વરસાદ નેવે પાણી આવી એમ કરે કે જેથી દેડકા નઠારી છોકરીઓને તાણી જાય.

પાઠ ૯ મો.

ઘોડો-તોરી, અસ્વ.
એકજ-બરાબર, સરખું.
જણસ-વસ્તુ, ચીજ, પદાર્થ.

સમજોછો જાણોછો.
ટટુ-ટાયડું, નાનું ઘોડું.
બેસાય-ચડાય.
પારકા-બીજાનો.

પાઠ ૧૦ મો.

[illegible]ડું-ભેંસનું બચ્ચું.
[illegible]ાગવ-સાચવ.
[illegible] નાંખે.
[illegible]કી-હડીલું.
[illegible]તે દિવા કરયા પછી.
[illegible]ભાળ-ખબર.
[illegible]રડું-ગાયનું બચ્ચું.
[illegible]ળ-પાટીદાર, ખેડુત.
[illegible]ાન-સાચવણી.
[illegible]-ઢોર બાંધવાની જગા.
[illegible]ો-ધેનુઓ.
[illegible]ો-મહીશીઓ.
[illegible]ો ખડ, ઘાસ.
[illegible]સડ-ઓસડના સાથે બોલાનોશબ્દ.
[illegible]ારે-વાહાણામાં.
[illegible]તરમાં-શીમમાં, ખેતમાં.
[illegible]ે-સંધ્યાકાળે.
[illegible] ઠેકાણે, ઘરે.
[illegible]ી-હાંરી.
[illegible]ીને-ઉપાડીને.
[illegible]ી-આનંદી.
[illegible]ો-કબુલ કરે.

પાઠ ૧૧ મો.

[illegible]ન-સુખ, આરામ.
[illegible]ધીખાને-કેદખાને.
[illegible]ાર-મનસુબો, તુરંગ.
[illegible]સરી-નીકળી.
સમજાવ્યું—શીખામણ દીધી.
અહીંયાંથી—આ જગાએથી.
ફેરાય—હલાય, ચલાય.
વાંસે—પાછળ.
લાગ—તક, દાવ, વખત.
છુટું—બાંધ્યા વીનાનું.
કુતરો—સ્વાન.
બિલાડા—મીનડાં, મંજાર.
મજા રમુજ, મોજ.
ઘેહલું—ગાંડું.
કેમે—કરયુ કોઇરીતે.

પાઠ ૧૨ મો.

ફાવ્યો મળ્યો, આવ્યો.
વગડામાં—વનમાં.
સટકીગયુ—નાશીગયું.
અણસમજણ—સમજણ નહીં.
કોતર ખો ગુફા
ડાહ્યા—સમજુ.
આગળ—પેહેલાં.
ઊંઘીગયા—સુઇગયાં.
મોડીરાતે—ઘણીરાતે.
છાનુમાનુ—છુપીરીતે.
વાઘ—સાવજ, ચીતરો.
ભલું—સારૂ.
પાડોસી પાસે રહેનાર.

પાઠ ૧૩ મો.

માંન્યુ—ફાવ્યુ ગમ્યુ.

ચરવાને—ખાવાને.
વાસ-ઠેકાણું.
પ્રાણ—જીવ.
દુખીયું દુખી.
અવસ્થા-હાલત.
કાધો—કર્યો.
વળતી—પછી.
લીધા—ઝાલ્યા.
અજાણ—ભુલમાં.
એજ ઉપર પ્રમાણે.

કવીતાની સમજણ.

૩ એક પાડું વાડામાંથી છુટું થઇને ઘણી ઘાસ ચરવાને નાશી જઈ વનમાં રહ્યું પછી ત્યાં વાઘે તેને મારી નાંખ્યું એવી રીતે અણસમજથી દુખી થયું, માટે જે કોઇ અણસમજણથી સ્વતંત્ર થવા જાય તે અંતે પાડાની પેઠે દુખી થાય.

પાઠ ૧૪ મો.

માટી=ધુળ, મટોડી.
વાસણ=ઠામ, પાત્ર.
પલાળેછે ભીંજાવેછે.
ભરવાના—નાખવાના.
ગોરસાં--દહી ઝમાવવાનું વાસણ.
ચીકણી ચોટે એવી.
આધરકે- મેળવ, જમાવે.
કોડીયાં-દીવા કરવાના માટીનાવાસણ
ઠીકરાના—માટીના.
જાત=પ્રકાર.
નરમ-ઢીલું.
કામની-ખપની.
રાતી લાલ એકજાતનો રંગ.
ગોળાગોળીઓ-માટીના વાસણ.
બેડાં—માણો ઘડા મળીને થાયછેતે.
દોહણી-છાસ લાવવાનું વાસણ.
દાણા=અનાજ.
કોઠી-પારલો.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે-કીનારે, તેડે.
ફેંકવા-નાંખવા, ઉશેટવા.
તળાવ—સરોવર.
વાગ્યા—લાગ્યા.
કાયર—હેરાન. કંટાળી.
પથરે—પહાણે.
બગાડ-નુકશાન.
મંડ્યા—લાગ્યા.
જવાબ—ઉત્તર.
ધડાધડ—ધબાધબ.
રે—અરે, હે, ઓ.
ગરીબ—કંગાલ.
ખરૂ—સાચુ.
કહીએ-બોલીએ.

પાઠ ૧૬ મો.

જમની ને કાશી એ નામની બે બેહેનપણીઓ.

બેહેનપણી—સઇપણી.
ભુંગળી—વાંસનીનળી.
તાસક—ઢાંકણું.
નોતરૂ—કહેણ, જમવાનું.
વેલણ—રોટલા વણવાનું ઓજાર.
કડછી—નરમ પદારથ હલાવવાનું તથા પીરસવાનું ઓજાર.
વખતે—સમય વેળા.
રાંધુ—રસોઈ કરૂં.
તે વડે—તેનાથી, તેથી.
થાળી—જમવાનું વાસણ.
વાડકાક—ટોરા.
મોં આગળ—પાસે.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા—ખામી, બાકી.
ભડાવું—દેવું.
ધાણી—અનાજના ફુલડાં.
પહુઆ ડાંગરને પલાળી શેકીને ખાંડી ચપટા કરે છે તે.
ટેવ—અભ્યાસ, મહાવરો.
બા—બહેન.
ગાળો—ભુંડા શબ્દ.
લઢે—વઢે, કળેશ કરે.
કજીઓ—ટંટો.
મેહેતાજીએ—ગુરૂજીએ.
ચુકાવી—છુપાવી.
વહલી—ઉતાવળી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ—એ નામનો છોકરો.
બાળક—છોકરૂં, બાળ.
દેખાય—જણાય.
આટલી—આવડી.
નાનું—છોટું.
મેલાવ—મુકાવ.
ભાણો—બેહેનનો કે દીકરીનો દીકરો.
વાર—વેળા, વખત.
રોતો—રડતો.
તેડવા—લેવા.
લે—જો!
હજી—અત્યારલગી.
અલી—સઇ.
ભાઈ—ભ્રાત, બાંધવ.
બીજી—જુદી.
કેવું—કેમ.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ—ભણનારા.
લાકડી—સોટી, જેષ્ટીકા.
પરીક્ષા—તપાસ, પરખવું.
કુદાવતી—ખેલાવતી.
ભણેલી—શીખેલી.
ઇનામ—બક્ષીશ, સરપાવ.
બાકી—રહી.
થાઉં—બનું.

જોવા--તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

બોર--બોરડીનાં ફળ.
ઉતાવળ--તાકીદ, ઝડપ.
સામટું--બધું, એકીવારે.
અલ્યા--અરે, ઓ.
નીકળ્યા--નીસરચા.
મુઠો--બાચકો.
હાથ--કર, હસ્તક.
સાંકડું--નાનું.
અટકી--ભરાઇ.
જણ--માણસ, આદમી.
અરધા--નીમે.
પેઠે--રીતે, માફક.
એકેફેરે--એકી વખતે.
લગાર--જરા, કિંચિત.

પાઠ ૨૧ મો.

સાત--પાંચ ને એક.
પુછડીઓ--પુછડીવાળો.
ઊંદર--મુશક, ચુવા.
હજામ--વાળંદ, ધાંયજો.
બાંડો--પુછડા વગરનો.
કપાવી--વઢાવી.
બેટા--દીકરા, છોકરા.
તેમ--તે રીતે.
કરતાં--કરીને.
ખીજીએ--ચીડીએ.

પાઠ ૨૨ મો.

કામકાજ--ધંધો રોજગાર.
કોદાળી--ખોદવાનું ઓજાર.
મજુર--દાહાડીઓ.
સાંધા--કટકા, અવયવ.
બિચારો--બાપડો.
બાઇડીઓ--સ્ત્રીઓ.
દરજી--સઈ, મેરઇ.
સુતર--રૂના તાર.
કલમ--લેખણ.
મોતી--એક જાતનું જવાહીર, [મુકતાફળ.
ખપ--જરૂર.
થી--વડે.
આગળામાં--આગળીઓમાં.
વાળવા--માંડવા.
શીવેછે- સાંધેછે.
ધોબી--ધોનાર.
દાણા--કણ.
આપણ--પોતે.
જમીએ--ખાઇએ.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન-મન, ચિત્ત.
પ્રીત=હેત, સ્નેહ.
વઢવું--કજીઓ કરવો.
પાંસરા--સીધા, પાધરા.
વેળાસર--વખતે.
ભુલ--ચુક, ખોટ.
ખોટું--ખરાબ.
બતાવે--દેખાડે.

કદી--કોઇ વખતે.
છુટી—રજા.

પાઠ ૨૪ મો.

નીત—રોજ.

ચોડી—લગાડી.
ગુરૂની – મેહેતાજીની,
શિક્ષા—શિખામણ.
દોહરા —બે હારવાળા,
સમજને--શિખો.

કવીતાની સમજણ.

૪ હરરોજ નીશાળે જઇ ચીત ચોટાડીને ભણવું અને સારીરીત રાખીને મેહેતાજી જે શીખામણ દે તે માનશો, ૧ રમતમાં મન રાખશો નહીં અને સારી પેઠે સમજજો વળી નીશાળમાંથી નીકળીને ઘેરજવું ૨

પાઠ ૨૫ મો.

વિયાવાની – જણવાની, બચ્ચાં મુકવાની.
રોકીને આંતરીને, ઘેરીને.
વિચાર્યુ ધાર્યું.
ઠેકાણું સ્થળ.
ગાડાવાળો—ગાડાનો ધણી.
નીચે– હેઠવ, તળે
રસ્તો મારગ, શેરડો.
ગામ ગ્રામ.
ગોળ —શેરડીના રસનોઠરેલા પદાર્થ.
મુરખ --અણસમજુ.
માટલું —હાલ્લું.
ઉઠાડી —ખશેડી.

પાઠ ૨૬ મો.

શેરડી--ઇક્ષુ, ગળ્યા રસના સાંઠા.
ટોપલી—સુંલી.
નળીયાં—નવાં, નાળો.
કોપરાં--ટોપરાં, નાળીએરનોગરભ.

ભીંત દીવાલ.
છાયું ઢાંકયું, પાથરયું.
છાપરૂં —ઘરનું ઢાંકણ.
ભારો જથાબંધ બાંધેલા સાંઠા.
ગાડું માલ્લું, ઝાકડો.
કમાડ—બારણું.

પાઠ ૨૭ મો.

ઉઘાડશો – ખુલ્લુ કરશો.
કેરાં --નાં. છઠ્ઠીનો પ્રત્યય.
રખડવા રઝળવા.
આડું – વાંકુ, અવળું.
વાશીને— અટવાઇને.
દાંડા—વળીઓ, સોટા.

પાઠ ૨. મો.

અમથી નકામી.
જોડેલી —બનાવેલી.
ખરી સાચી.
બંધાય – જોડાય, સંધાય.
પેલી—ઓલી, ફલાણી.

પાઠ ૨૯ મો.

રોતો-રૂદન કરતો.
સવારમાં વાહાણાંમાં.
નહોર-નખ, નખોરીઆ.
પોહોળુ=પોહોળાશ હોય તે.
ચોપડ્યાં-ચોળ્યાં લગાળ્યાં.
ભેંકડો તાણીને રોવું.
ઊંદરડી ઊંદરની માદા.
લાહ્ય-બળતરા, અગની.
નાહાતાં-સ્નાન કરતાં.
સુતો પોઢ્યો.

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબુ-એકજાતની લાલ ધાતુ તામ્ર.
તાંબાકુંડીઓ-એક જાતનું વાસણ.
ધોળાસપર-સફેદ પર.
અથડાય અફળાય.
માંજેલાં અજવાળેલાં, સાફકરેલાં.
પીતળ-એક જાતની ધાતુ.
ગરમુ-એક જાતનું પોહોળા મોંનું
ગોબાય-ખાડો પડે. (વાસણ.
ચળકતા-ચકચકતાં.
કથરોટ-તાસ, મોટો થાળ.
લોટા કળશીઆ.

પાઠ ૩૧ મો.

ધોતલી-નાનું ધોતીયુ.
પીછોડી=ચાદર અંગવસ્ત્ર.
હીરકોરી-રેશમી કોરની.
પાઘડી-પાઘોડી.
હલકી-ઓછી કીમતની.
જામદાની-બુટ્ટાવાળુ ઝીણું લુગડુ
અંગરખું=ડગલી.
શીખીશ=ભણીશ.
કાકા=બાપના ભાઇ.
આંક=આંકડા સંખ્યા.
નામા=પદનાજ્ઞાનેથી લખવાનાંનામ
ગરીબ=પૈસા વગરનો

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું=ખાધેલું ફરીથી મોંમાં
લાવીને ચાવવું.
માંખણ=દહીનું મથન કરી તત્વ
કાઢે છે તે.
ખરીઓ=પશુના પગના નખો.
હલાવે=ચલાવે.
ભાવે-ગમે સારૂ લાગે.
મો-મુખ વદન.
ચરેછે-ઘાસ ખાય છે.
ઘી માખણ તાવીને બનાવેલું તે.
દહી-ગોરસ.
ટોળુ-ઝોળુ જુથ.
ગોધો-સાંઢ, આખલો.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ-ફાયદો ખુબી.
આધાર-આશરો.
અંકગણીત-ગણાય નહીં તેટલા,
ઘણાજ.

પશુ-ચોપગા જાનવર
ખાંતે=હોંસે, ઉલટે.
પ્રાણુ-જીવ, આતમા.
સુખદાતા-સુખઆપનાર.
નર-પુરૂપ, ભાયડો.
નાર-સ્ત્રી બાયડી.

કવીતાની સમજણ.

પ ગણી શકાય નહી એટલા બધા ગાયમાં ગુણછે. અને તે બધા સુખ આપનારા કેહેવાય છે. જુઓ કે એ દહી દુધ ને ઘી આપે છે. આ પદારથો સઉ માણસો હોંશથી ખાય છે. પશુ પંખી સ્ત્રી ને પુરૂપ એ સરવેને જન્મતી વખતે જીવને આધાર આપવાને ઘણુ કરી ઘી અને દુધ છે. ૨

પાઠ ૩૪ મો.

જણસો-ચીજો, વસ્તુઓ.
દુધપાક-ઝાઝા દુધમાં થોડાચોખા નાંખીને કરેલો પાક
ઠારે-ટાઢુ કરે.
ખડબા-ગચ્ચાં ચોસલાં.
ઝામીજાય-બાઝી જાય.
ચાસણી-ખાંડને ઉકાળી જાડી કરે છે તે.
વલોવે-માખણ કાઢે.
તાવીને-ઉનુ કરીને.
લોચો-લુંદો લચકો.
બુરૂ-ધોએલી ખાંડ.
માવો-દુધ બાળી લોચોકરે તે.
પેંડાબરફી-એક જાતનું પકવાન.
ચીકણું-ચીકાશ વાળુ.
લીંબુ=એકજાતનું ખાટુ તથા મીઠુફળ

પાઠ ૩૫ મો.

લેખણ-કલમ.
સંતાઇ-છુપાઇ,
આપીઆવ-દેઇઆવ.
પાઇ-પઇસાનો ત્રીજો ભાગ.

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી-રૂપિઆનો ચોથો ભાગ.
ચોરી-છાનુ માનુ લઇ જવુ તે.
કાગળ-લખવાના કામમાં આવેછેતે
લટકાવી-વળગાડી.
કૂજેતી-અપ કીરતી.

પાઠ ૩૭ મો.

વાળુ-સાંજનું ખાનુ
શરમાયો-લજવાયો,
પેહેલાં-અગાડી, આગળ.
સોંપ્યો--તાબે કરલો.

તેડાવીને—બોલાવીને.

પાઠ ૩૮ મો.

જુઠું-અગત્ય ખોટું.
પાપી—અધરમી, પાપીસ્ટ.
સાચ—સાચું, સત્ય.
શોભે—સારૂ દેખાય.
પુરો—અધુરો નહીં તે.
ઉપાય—ઇલાજ.
રાચે—રાજી થાય.
જગતપતી દુનીઆનોધણી પ્રભુ.

કવીતાની સમજણ.

૬ જે માણસ કદી પણ જુઠું બોલે તે ખરે ખરો પાપી થાય, તેથી બાળકો તમે એવો જુઠું બોલવાનો ઉપાય ન કરો. સાચામાં ઘણુંજ સુખછે સાચાથી સહુની પ્રીતી વધેછે સાચાથી જગપતી જે પરમેશ્વર તેપણ ખુશી થાય છે અને સાચાથી શરીર રૂપાળું દેખાય છે.

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો—મીઠાં ફળ.
ગાંધી—કરીયાણું વેચતાર.
ઓળખીતા—જાણીતો.
વાટી—ટોપરાની કાચલી.
મામા—માના ભાઇ તે.
બદામ—એક જાતનો મેવો.
દરાખ—ધરાખ મેવો.
મગફળી—ફળદેશી શીંગ, ફોફા.
ચારોળી—એક જાતનો મેવો.
કાજુ—એક જાતનો મેવો.
ખજુર—ખારેક જેવો મેવો.

પાઠ ૪૦ મો.

મંદ્રમા—માંક, સોમ, શશી.
સરસ્વતી—વિદ્યા, ભણતર.
ઘણાખરા—ઘણાએક.
વાર—અઠવાડીયામાંનો દીવસ.
રવી—સુરજ, આદીત, ભાનુ.
મંગળ—ભોમવાર.
બુધવાર—એક જાતનુ નામ.
ગુરૂ—બ્રહસ્પતી.
શુક્ર—ભ્રગુવાર.
શનીવાર—મંદવાર.

પાઠ ૪૧ મો.

ચણા—એક જાતનું અનાજ.
કાગડો—કાગ વાસ.
માંસ—ગોસ માટી.
કીડા—જીવડાં જંતુ.

ડોલતો—હાલતો.
બાંઠ—તોફાની મસ્તાની.
મેહેનતુ—ઉદ્યોગી.
માળો—પક્ષીને રહેવાનું ઘર..
પાંખ—જેના વડે પક્ષી ઉડે છે તે.
ભોંય—પૃથ્વી, જમીન.
ખોદેછે—ગોડેછે.
રોટલા—તાતા, ભાખર.
ઝાડ—વૃક્ષ, તરૂ.

ઉગ્યા-નીકળ્યા ફુટયા.

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળ્યો—દીઠો, જોયો.
પાંખાળો—પાંખવાળો.
ચોંપે - ઉતાવળે, તાકીદે.
હણવા—મારવા.
ચતુર—ડાહ્યો સમજુ.
કાંકરો—કંકર.
ચાહે—ઇચ્છે.

કવીતાની સમજણ.

૭ જુઓ માળો બાંધવા સારૂ કાળો કાગડો બેઠો છે એ બે પાંખો વાળો બોલે છે, પણ રાગ સારો નથી. ૧ કોઈ કાંકરો લઇને ઝડપથી મારવા જાય તો એ ડાહ્યો પ્રાણી મનમાં ચેતી રહેલો ઝટ ઉડી જાય.

પાઠ ૪૩ મો.

પિતરાઇ-કુટુંબી કાકાના દીકરા.
મોળાઇ—મોસાળના સગા.
ભત્રીજો-ભાઇનો દીકરો.
સાળીઓ—વહુની બેન્યો.
બનેવી—બેનનો વર.
માસો—માશીનો વર.
ફુઓ-ફોઇનો વર.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઇ-દીકરીનો વર.
સાવકા—ઓરમાંઇ.
સંપસંપીને—સલાહ કરીને.
વેવાઈ—વરવહુના બાપ તે વેવાઈ.
વેવાણ વરવહુની મા તે વેવાણ.
દુધભાઈ—મા એકને બાપ જુદા.
આંગળીઆટ કહેવાય.

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ—લુગડાં; વસ્ત્ર.
ખાદી—જાડુ લુગડું.
વાણોતર-ગુમાસ્તો, નોકર.
બાસ્તો એક જાતનું ઝીણું લુગડું.
દોસીવાણીયા—લુગડાં વેચનાર.

ફાસે-બીજે દીવસે.
શેલું-કસબી રંગેલું માંથાગ ઘણુ.
જાજમ-પાથરવાનું બીછાનુ.
અંગરખુ-અંગને સાચવનાર.

પાઠ ૪૬ મો.

મહીના--માસ.
દીવાળી-વરસનો છેલ્લો દહાડો.
ઉતરાણ--મકર સંક્રાત.
વસંત-છરૂતુમાંની એક રૂતુ.
પરવ—તેહવાર.
રામનવમી--રામજીના જન્મદિવસ ચઇતર સુદી ૯.
આખાત્રીજ--અક્ષયત્રીજ વઇસાખ સુદ ૩.
વરસ-સંવચ્છર; બાર મહીના.
શીઆળો--ટાઢની મોસમ.
ઉનાળો—તાપની મોસમ.
ટાઢ-ઠંડ; હીમ; ઠાર.
હોળી—હુતાશણી.

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસુ—વરશાદની રૂતુ.
શ્રાવણ--બારમાસમાંનો એકમહીનો.
ઉતરતા—અંધવાગતા; પુરા થતાં.
પચુસણ—શ્રાવકના તેહવાર.
પખવાડીયું-અરધો માસ; પંદર દિવસ.
સરાધીયાં—સરાધમાં ઠરાવેલાદિવસ.
દસરા-વિજ્યાદસમી; આશોસુદ૧૦
ગોકલઆઠમ-જન્માઅષ્ટમી કૃષ્નનો જન્મદિવસ, શ્રાવણ વદ૮.
ગણપતીચોથ-ભાદરવાસુદ ૪.
તિથિ--તારીખ, દાહાડા.
મેળો-મેળાવડો, ઘણાલોકો ભેળાથઈ કોઈઠરાવેલા ઠેકાણેજાય તે.

પાઠ ૪૮ મો.

વાજાં-વાજીત્ર.
વરઘોડો-વરસાથે વાજીંત્રથી જાત્રા [લોકનોમેળો.
સરણાઈ-પીપુડી.
ભુંગળ-લાંબી નળી જેવું મોઢાકે વગાડવાનું યંત્ર.
દેવલ-દેવાલય, દેવનીજગા, મંદીર.
તતુડી--તુમીયુ, રાણસીંગુ.
ઝમકા--ઝગઝમાક.
કુંડાળું--ચકરડું ગોળ.
પખાજ--મૃદંગ.
નાદ--અવાજ, સાદ.
ઝાંઝ--કાંશીજોડા.
ઘંટ--ટોકરો.

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ--જન્મદિવસ.
કંસાર--લાપસી.
રાશતાં—રાંધ્યચઢાવેલાં પદારથો.
બીડાં--માનની વારેલી બીડીઓ.
અડાડયો—અડકાડયો.

ધરેણાં--સણગાર, આભુષણ.
તાંબુળ--મુખવાસ.
કઢી--છાશ ને લોટ ને ઉકાળેલું.
ચોખ્ખાઇ--સ્વચ્છતા, સફાઇ.

પાઠ ૫૦ મો.

ઉતારવી--કાઢવી.
ફીકર--ચીંતા.
ઘસવા--ચોળવા.
સાબુ--લુગડાં સાફ કરનાર પદાર્થ.
જુઓ--જુ.
ગુમડાં--ગડ.
ફોલ્લા--એક જાતનો રોગ.
દાતણ--દંતધાવન.
ઉલ--જીભ ઉપરનો મેલ, લીલ.
ગંધાય--ખોટી વાસ મારે.
મસળવું--ચોળવું.
માથું--મસ્તક, શીર.
ઠીક--રીતસર, માફક.
મીઠું--લુણ, નીમક, સબરસ.
દાંત--દંત.
ઉભું--ટટાર.

પાઠ ૫૧ મો.

રોટલો--ભાકર, તાતો.
ઉપણે--ચોખ્ખું કરે, ઉછાળે.
લુઓ--લુંછો, લોસો.
ઉથલાવીને--ફેરવીને, ઉલટાવીને.
લાડવા--મોદક, લાડુ.
ખેડવું--ખોદીને પોચી કરવી.
તાપ--ગરમી, ઉષ્ણતા.
પકવવું--રાંધવું, પાકું કરવું.
કલેડી--ઠીકરાની તાવડી.
લોઢી--તવો.
તપાવવું--ઉનું કરવું.
ઢોર--ગાયો, ભેંસો, બળદ વિગેરે.
ખેતર--અનાજ વાવવાની જગા.
લોટ--આટો.
ઘડેછે--બનાવેછે.
વાસ--ઝાલર.

પાઠ ૫૨ મો.

ઢીમડું--સુજેલું, ઉપસેલું.
ગભરાવવું--અકળાવવું, બેભાનથવું.
વરો--વખત, સમયદાન.
ધરાવું--સંતોષ પામવું.
હીંચકા--ઝુલા, હોળ.
કોણી--હાથનો વચલો ભાગ.
દયા--રહેમ, કરૂણા, મેહેરબાની.

પાઠ ૫૩ મો.

ચંચળ--ચપળ, હોંશીઆર.
ફુંકતો--મોઢેથી વા નાખતો.
લોક--માણસ.
ખુણેખાચરે--આડાઅવળે.
ભોંય--પૃથવી, જમીન.
કરડેછે--બચકું ભરેછે.

ચાલતુ—ઉપજતુ, નીપજતુ.
શું કે ચાં-છું કે ચાં જસએ અવાજ.

પાઠ ૫૪ મો.

રંજાડ=હરકત, વિપત, નુકશાન.
ધાડ—લુટારાનું ટોળું.

ખાસા—મજાનાં, સારાં.
દીવટ—બતી, વાટ.
પાર=છેડો, અંત, છેવટ, કાંઠો કિનારો
ધડબડ=એકદમ, દોડતાં. કુદતાં,
ધમપછાડા કરતાં.

કવીતાની સમજણ.

૯ ઉંદરની ઓળે ઓળો વધી ગઇ માટે તેમને પકડવા માંડ્યા પણ પાર આવ્યો નહીં. રાતે એટલાતો ધમપછાડા અને કુદાકુદ કરે છે કે જાણે ધાડ આવી. ૧ વળી સારા લુગડાં કરડી ખાય છે અને દીવાની બતી લઇ જાય છે પરંતુ એનો એકે ઉપાય સુજતો નથી તેથી હવેતો બીલાડી મળે તોજ મોટું સુખ થાય.

પાઠ ૫૫ મો.

પાંદડાં—પત્ર, પલ્લવ,
સાંભરે—યાદ આવે.
બાપડી—ગરીબ, દીન.
ઓઢવું—ધારણ કરવું.
ભુલીગયા=વિસરી ગયા, ચુકીગયા.
પગ—પાય, ચરણ.

પાઠ ૫૬ મો.

આંચળ—સ્તન, થાઇ.
ધાવણા—ધાવતાં.
કાને—કરણે.
બકરો—બકરીનો વર.

પાઠ ૫૭ મો.

ઝાડપાલો—વનસ્પતી.
નદી=સરીતા, ગંગા, મીઠાપાણીનો
મોળુ=ફીકુ સ્વાદ બિનાનુ. [પ્રવાહ.
ખારૂ—ખારાશ વાળું.
કુવો—કુપ, પાણીનો ઉંડોખાડો.
વાવ—પગથીયા વાળો કુવો.
મીઠું—સ્વાદવાળું.
ધોઇએ=મેલ કાઢીએ, સાફકરીએ.
પકવેછે—પકાવેછે ચઢાવેછે.

પાઠ ૫૮ મો.

ચોરી-કપટ, દોંગાઇ.
લખોટી-લાખની ગોળી.
ઠરે—સાબીત થવ.
ઠગીને=જબ્બુર્યાને.

પાઠ ૫૯ મો.

મહીપતી—રાજા.

પસ્તાય—વિમાસે, પશ્ચાતાપકરે.

પાછળથી=કેડેથી. પછવાડેથી.

ચાહ્વત—જાહેર, ઉઘાડું.

ઝલાય—પકડાય.

નર—પુરૂષ, ભાયડો.

કવીતાની સમજણ.

૮ જે માણસ ચોરી કરે છે ને તેમાં સુખ સમજે છે પણ જ્યારે દુખ દેખે છે ત્યારે પછીથી પસ્તાય છે ૧ જ્યારે ચોરી ઉઘાડી થાય છે અને ચોર ઝલાય છે અને રાજા બાંધીને મારે છે ત્યારે તેની ઘણી ફજેતી થાય છે.

પાઠ ૬૦ મો.

આંગણું=ઘર આગળની ફળી.

પછીત—ઘરની પાછળની ભીંત.

છીંડી—નાળીયું, નવેળી.

અગાશી—ધાબું.

અજવાળુ=પ્રકાશ. ઉજેસ.

ચોક=ઘર વચ્ચેની ઉઘાડી જગા.

કરા=ઘરના આશપાસની ભીંતો.

ઓરડો—ઘરનો છેલ્લો ખંડ.

પરશાળ—ઓશરી.

ઓટલો—બારણા આગળ ભડા
સાથે ચણેલો ચોરો.

મેડી—માળ, મેડો, માળીયું.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું—રાંધવાની જગા.

પાણીયારૂં=પાણીનાં બેડાં મુકવાની
[જગા.

ટાંકાં=પાણી ભરીમુકવાને છોએલાં
[ભોંયરા.

અંધારૂં=અંધકાર.

રસોઇ—પાક, જમણ.

ધુમાડો—ધુણી.

ગોટાય—ફેલાય.

જાળી—લોઢાના સરીયાનું ગુથેલું
[બારણું.

બારી—નાનું દવાર.

ધુમાડીયું—ધુણી જવાનું બાકું.

ચોકડી=ખાળપરની ચુનાની ઓટલી.

છો—ચુનો દીધેલો તે.

ઝાલવું—પકડવું, લેઇલેવું.

ગોખલા—નાના તાકા.

તાળુ—બંધ, કબજો.

દાદરો—મેડે ચડવાનું બારણું.

નીસરણી—સીડી, દાદર.

પાઠ ૬૨ મો.

કુકડી--મરઘડી.
ખડખડે--અવાજ.
દીપે--શોભે, સારીદેખાય.
ભાતભાતના-તરેહતરેહના.
ઉકરડા--છાણુ, ખાતરના ઢગલાં.
ખોતરવા--ખોડવા ઉખેડવા.
શોધે--ઉછેરે સાચવે.
બીકણુ--જે બીએ તે.
ધસતું--ધાતું, દોડતું.
મંઝર--માંથાપરની કલગી.
પીંછા--પીછ.
ધંધો--ઉદ્યમ, મેહેનત.
કાયા--સુરવગરનો, સુસ્ત.

પાઠ ૬૩ મો.

ગણતો--લેખતો, ગાંઠતે, બદતો.
અગદી--ચાંપી, પીલી,
વેર--દુશમનાઈ, શત્રુતા.
ચટકા--ડંખ.
સાપ--નાગ, ભોરંગ.
વ્યાળ--વિષધર.
છોલાયુ--ઘસાયુ.
ફેણ--ફણી, ફણ.
લોહી--રૂધીર, શોણીત.

કવીતાની સમજણ.

ઘણા નબળા લોકની સાથે કોઇ દહાડો એદાવત રાખવી નહીં, કેમકે મોટા કાળા નાગનો ઝાઝી કીડીઓ એકઠી થઇને જીવ લેછે.

પાઠ ૬૪ મો.

મુળીઆ-જડીઆં.
જીવે--બચે, ઉગરે.
છોડવા--નાનાવરક્ષ, ઝાડ.
વાદળ-વાનો જથો.
વાટે-રસ્તે.
ઓગળે-પીંગળે, ગળે.
કસ-તત્વ, સત્વ.
થડ-ઝાડની ડાળીઓ જેમાંથી નીકળેછે તે,
ડાળાં-ઝાડની શાખા.
ફુલ-પુષ્પ.
ફળ-મેવો.
શાક--ભાજી, તરકારી.
વેલો-લતાં, વેલી.

પાઠ ૬૫ મો.

લીલા--લીલાશવાળા.
કરમાઇને--સુકાઇને.
સીંચીએ—પાઇએ, પોષીએ.
છાંટવુ-છટકાર કરવો.

કચરો-પુંજો.
ટટાર—ઉભા, મજબુત.
તાજા—તૈયાર, પુષ્ટ.
ક્ષુલ્લા—શકતી વગરના.

પાઠ ૬૬ મો.

રીશાળ—ક્રોધી, ગુસ્સાવાળો.
રીસાય—ક્રોધ ભરાય.
પીરશેલી—ખાવામુકેલી.
વેદના—પીડા, દુખ, દરદ,
પુણે—નડે, ઈજા કરે,
સુદલ—લગાર, જરા.
ભાંડુ—ભાઇબેન.
વીંછી—એક જાતનું ઝેરી પ્રાણી.

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલાં—તરણાં, સળેકડાં.
ઈંડાં—આંડ.
રૂ—જેનું સુતર થાય તે.
આખુ—સર્વે, બધું.
પાંખો--જે વડે પક્ષી ઉડે છે તે.

પાઠ ૬૮ મો.

ઝાંઝવા--ઝળઝળીયાં.
ધાન્ય--અનાજ.
થાળી--રકાબી.
આંખે--ચક્ષુએ, નેત્રે.

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ--નુકશાન, ખરાબી.
ધાજો--દોડો, સાહાય કરો.
છેતરવું--ઠગવું, ફોસલાવવું.
આસપાસ--આગળ પાછળ.
ખેડુત--જમીન ખેડનાર.
ચારતો--ખવરાવતો.
હસવા--હાંશીકરવા, મશકરી.

પાઠ ૭૦ મો.

ધુરકવું--ભસવું, ધાવું.
પામીએ--ભોગવીએ, સહીએ.
લોહીલોહાણ-લોહી નીકળે તે.
બચકા--કરડવું તે.
ટુટીપડવું--એક દમ વળગી પડવું.
સોબત--સંગત, સંગાથ, સાથ.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ—નડીએ, પીડીએ.
ઉગામીએ--ફેંકીએ, ઉશેટીએ,
માંહોમાંહે--અંદરઆંદર, એક બી-
જાને.
હળીમળી--સંપસંપીને, સલાહથી.
દુખાય--ઇજા થાય, પીડાય.
રાજીથવું--ખુશીથવું, પ્રસનથવું.
વેહેંચી=ભાગપાડી.

પાઠ ૭૨ મો.

વહાલો-પ્યારો, પ્રિય.
ઉચો-ઉપર.
ઘોર-ભયંકર, બિહામણું.
ગગન-આકાશે, નભ.

દીવો-દીપક, દીપ.

પાઠ ૭૩ મો.

મહીમા-મોટાઇ, મહાત્મ.
કરનાર-બનાવનાર, રચનાર, કીર-તાર, સરજનાર.
જગ-દુનિયાં શ્રષ્ટી.
ભજવા-સ્મરણ કરવા.
આંબલી-એકજાતનો ખાટો પદાર્થ.
કોઠી-કોઠનું ઝાડ.
આંબો-આમ્રવૃક્ષ, કેરીઓનું ઝાડ.
તારા-ચાંદણીઓ.
દેવ-પ્રભુ, ઇશ્વર.
ચોપાઇ-ચારહાર વાળી કવિતા.
તાડ-તાડનું ઝાડ.

કવીતાની સમજણ.

૧૦ ભાઇઓ આ ઝાડ જુઓ એમાં સઉથી તાડ ઊંચો છે, એમાં કોઇ આંબલી છે, આંબો છે અને કોઇ કોઠી છે. જુઓ એના ફળ પણ જુદાં હોયછે. જે આ જગતનો, સુરજનો અને તારાનો બનવનાર છે તેજ અમારો મોટો પ્રભુ અને તેનેજ ભજવાની અમે ટેવ રાખીએ છીએ.

પાઠ ૭૪ મો.

રંગત-રંગેલી.
સો-સાઇકુ, સતક.
પાટી-છોકરાંને લખવાનું લાકડાનું પાટીયું.
લતરણું-પાટીયાપર લખવાની લેખણ.
એકડેએક-આંકમાંનો પેહેલો કોઠો.
મોઢે-યાદ, પાઠે.
ધુળ-રેત, રજ, ગેસુ.
તઇયાર-હાજર, સતપર.
સ્લેટ-પથ્થર પાટી.
ખડી-ધોળી માટી.
ફીકર-ચીંતા, સોચના, કાળજી.
મંજાવી-સાફ કરાવી, રંગ ચઢાવી.

પાઠ ૭૫ મો.

ચિતારો-ચિત્ર કાઢનાર.
ચઢાવતો-ચોપડતો, લગાવતો.
ખડીઓ-શાહી ભરવાનું વાસણ.
હરડાંબેઢાં-રંગાટીમાં આવતાં એક જાતનાં ફળ.
હીરાકશી-એક જાતનો ખાર. કાળો રંગ.
ભાઇબંધ-દોસ્તદાર.
સાહી=રૂશનાઈ
બરૂ-પકવેલો સાંઠો.

પાઠ ૭૬ મો.

ધનતેરસ-આસો વદ તેરશ.
બાજુબંધ-હાથે બાંધવાનું માદળીયું.
કંદોરો-કટીમેખલા, કમરે પેહેરવાનું ઘરેણું.
ટુંપીઓ-ગળચવો.
છવીંટીયાં-બાયડીઓનાં પગની બાજુએ પેહેરવાનું ઘરેણું.
બેરખી-બાયડીઓને હાથનીબાજુએ પેહેરવાનું ઘરેણું.
વાનાં-વસ્તુઓ, ચીજો.
કડાં-હાથે ઘાલવાના ઘરેણા.
સાંકળા-હાથે, પગે પેહેરવાનાં તોડા.
ચોકડાં-કાનનું ઘરેણું.
અકોટી-સ્ત્રીઓને કાને પેહેરવાનું ઘરેણું.
વીંટી-અંગુઠી, મુદ્રીકા.
પોંચી-કોણીએ પહેરવાનુ ઘરેણું.
બાજઠ-લાકડાની બેઠક.
તુશી-સ્ત્રીઓને કોટે પહેરવા ઘરેણું.
વાંક-સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનુંઘરેણું.
હીરાકંઠી-હીરાની કણીજેવાં સોનાના મણકાની માળા.
કલ્લાં-સ્ત્રીને પગે પહેરવાનું ઘરેણું.

પાઠ ૭૭ મો.

લોઢાડુ-એકજાતની ધાતુ, લોહ,
ખીલા-ખુટા.
કિંમત મુલ.
પાવડો-એક જાતનુ ઓજાર.
સોનેરી સોનાવાળી.
બુટા-કસબની ભાત.
કીનખાબ એક જાતનું રેશમી કસબના બુટાવાળુ લુગડું.
હળ-ખેતી ખેડાવવાનું ઓજાર.
સાંકળ-લોહની શાંકળી.
નચુકા નાકાવાળો ખુટો.

પાઠ ૭૮ મો.

ટોકું-કંઠ, ગળુ.
હડપચી-હોઠની નીચેનો ભાગ.
ગાંસડી-પોટલી, બચકી.
લમણા-આંખ અને કાનની વચ્ચેનો ભાગ.
ધાબરી-મેંઢાના વાળની કામળી.
બોચી-ગરદન.
મોખરે-મોઆગળ.
ચોટલી-નીમાળા, કેશ.
હોઠ-ઓષ્ટ, અધર.
ધડ-ગળાની નીચેનો ભાગ.
કપાળ-લલાટ.
જીભ-જીહ્વા, રસના.

પાઠ ૭૯ મો.

વાંસો-બરડો, પીઠ.

ખભા=સ્કંધ, ખાંધ.
હથેળી=આંગળા અને કાંડાની વચેનો ભાગ.
બગલ=કાખ.
કેડ=કમ્મર.
કાંડું-હાથ અને પંજા વચેનો ભાગ.
નખ=નહોર.
પેડુ=ડુંટીની નીચેનો ભાગ.
માળો=વચલો ભાગ.
થાપો=ઘુંટણની ઉપરનો ભાગ.
નળો=પગની ઘુંટીથી ઘુંટણ સુધીનો ભાગ.
તળીયું=પગની તળેનો ભાગ.
એડી=પગની પાની.
છાતી=હઇયું, રૂદય, કાળજું.

પાઠ ૯૦ મો.

આંબાવાડીયું-આંબાનીવાડી.
ટપેર્યા-માર્યા, ઠોક્યા.
રખવાળ=સાચવનાર, ચોકીદાર.
પોહોંચ્યો-મળ્યો, ભેગોથયો.
કેરી-આંબાનું ફળ.

પાઠ ૯૧ મો.

સંગ-સોબત.
પ્રેમ-હેત, પ્રીયુ.
ઠામ-ઠેકાણે, જગા.
ભાગ્યશાળી-ભાગ્યવાળો, નશીબદાર.
વિદ્યા-હુન્નર, કીસબ.
છપ્પો-૭ ચરણ વાળો.
પેસે-ગુસે.
ઠરસે-બેશશે, ઠકશે.

કવીતાની સમજણ.

૧૧ જેને જેવી સોબત હોય તેવોજ ઘણું કરીને તેને રંગ બેસે છે, (તેવો થાય) જેને જેવી શોબત છે તેવુંજ હેત તેને આવે છે. જેને જેવી સોબત છે તેવાંજ તે કામ કરશે, સારી સોબતે સારો થશે અને નઠારી સોબતે નઠારો થશે. જુઓ કોઇ સારા મેહેતાજીની શોબત થશે તો તે ભાગ્યશાળી વિદ્યા ભણશે.

પાઠ ૯૨ મો.

ખાંડ-એક જાતનો સાકર જેવો મીઠો પદાર્થ.
જલેબી-એક જાતનું પકવાન.
પોહોર-બીજે વરશે.
પકવાન-સુખડું, મીઠાઇ.

હારડા-હાર, માળા.
ભાણે-પતરાળે, થાળીએ.
પતાસા-ખાંડની, આસણીના ઠારેલા
પરપોટા.
નાત-જ્ઞાતી.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર-ચોરી.
વણઝારૂ-વણઝારા પાસે રહેલો.
ડાટવું-જમીનમાં ઘાલવું. છુપાવવું.
નજર-દ્રષ્ટી, સરત.
ધન-પઈશો, દ્રવ્ય.
ખોદવું-ગોદવું.
જડયું-મળ્યું, સાંધ્યું.

પાઠ ૮૪ મો.

સાકર-ખાંડની આસણીના ઠારેલા
ગાંગડા.
મેળાપ-મળવું.
શેખી-પતરાજી, મમત.
રડયું ખડયું—કોઇક જવલ્લે.
મોંઘુ વધારે કીંમતનું.
ચડમડી—લડાઈ કરી.
પડીને—ગરીને.
સામટું—એકીવારે.
શાહુકાર—શાહ, પ્રમાણીક.
જમણ—ભોજન, ખાવાનું.
વિચાર—ઇરાદો, ધારણા.
ખરીદવું—વેચાતુ લેવું.
લેખુ—ગણતરી.
વિના—વગર, શિવાય.
અથાણું—આથણું, અચાર, આ-
થેલી ચીજ.
ખપ—અગત્ય, જરૂર.

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી—સમળી.
વાઘરી—એક જાતની જ્ઞાતી.
જાળ— ફાળ, ફાંસો.
કરગરવું—કાલાવાલા કરવા.
મરડવું-મચડવું, વાંકુ કરવું.
લુચ્ચી—ઠગારી, દગાવાળી.

પાઠ ૮૬ મો.

બળદ—બેલ.
ખીડ—જંગલ જેમાં ફકત ઘાસ
ઉગે છે તે.
ફુલાવ—ઉપસાવવું.
તાલેવર—પઈશાદાર.
ખરચખુટણ-ખરચ કરવું, વાપ-
રવું તે.
મમત-વાદ, વિવાદ.
ગજુ-શકતી, તાકાદ.
બરોબરી-બીજાના જેવું.

ચુથાઇને—પીલાઇને.
પેટ—ઉદર, હોજરી.

પાઠ ૮૭ મો.

બીજી—આવી ગઇ તે, નવી.
આડોશીપાડોશી—ઘરની આસપાસ ના રેહેનાર.
જાગૃત-હોંશીઆર.
ગુણ--પાડ, ઉપકાર.
ધણી—ઉપરી, માલીક.
રખવાળી-ચોકી, સાચવણી.
નાસતો—દોડતો.
ફાવ્યું-ગમ્યું. ધાર્યું.
જાળવ્યુ—સાચવ્યુ.

પાઠ ૮૮ મો.

મેળો—ઘણા માણસનો મેળાવડો.
કંદોઇ—પકવાન બનાવનાર.
ખડક્યા = ગોઠવ્યા.
સાકરીઆચણા-ચણા ઉપર ખાંડ ની ચાસણી ચડાવેલી તે.
ચકરડી-ફરકડી.
લાકડાનો—કાષ્ટનો.
પાલખી—સુખપાલ.
જાર=જુવાર, એકજાતનું અનાજ,
ચોસલાં—ચોખંડા કકડા,
રમકડાં=રમવાની ચીજો.
ઠઠ=ભીડ, જથો.
ગાંડીઓ=ઘેલો, સમજણ નહીં તે.
કોપરાપાક=ટોપરાનો પાક.
વોહેરો=મુસલમાન.
ભમરડા=એક જાતનું લાકડાનું રમ-[કડું
ઘંટી=ચક્કી, દરવાનું યંત્ર.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ=પરચુણ.
નાગલી=એક જાતનુ અનાજ.
અપવાસ=ભુખ્યા રેહેવુ.
રાજગરો=એક જાતનુ અનાજ.
કોદરા=એક જાતનુ અનાજ.
મકઈ=એક જાતનુ મોટા દાણાવા-ળુ અનાજ.
બંટી=ખડ અનાજ.
તુવેર—એક જાતનું દ્વીદળ અનાજ.
મસુર—એક જાતનું અનાજ.
લાંગ—એક જાતનું દ્વીદળ અનાજ.
મસુર—એક જાતનું અનાજ.
ફરાળ—ફળનો આહાર.
ઘઊં—એક જાતનું અનાજ.
હકીકત—બીના, વાત.
ડાંગેર-જેમાંથી ચોખા નીકળેછે તે.
વડાં—ચોળાની દાળ વાટી મશાલો નાંખી ડપકા મેલે છે તે.

ચરાણા—એક જાતનું કઠોળ.
ગઠ—એક જાતનું કઠોળ.

પાઠ ૯૦ મો.

તેલ—તલનો રસ, તલને પીલવાથી જે તત્વ નીકળે છે તે.
નીકળે છે નીસરે છે.
ઘાંચી-તેલ વેચનાર, ઘાણી ખેડનાર.
ઘાંણી—તેલ કાઢવાનું યંત્ર.
ડોળીયું—ડોળીનું તેલ.
દીવેલ—એરંડીનું તેલ.
કગુઝીયું—કણઝાનું તેલ.
સરસીયું—સરસવનું તેલ.
એરંડી—એરંડાના ફળ.
ડોળી—મહુડાનાં ફળ.
ફોલ્લા—ફફોલા, ઝરેળા.
સરસવ-સરસીયાના ઝાડનાં બી.
ખોળ—તેલ કાઢ્યા પછી જે કુચા રહે છે તે.

પાઠ ૯૨ મો.

કાચુકોરૂં—રાંધ્યા વગરનું.
દારૂખાનું—આતસબાજી.
જાળાં—બડીઆં.
ઉધઈખુધઈ—એક જાતના જીવડાં.
ખખેરી-ઝાપટી.
શીરો—એક જાતનું જમણ.
ટેટા—મોટા ફટાકા
મઠીઆં—મઠના પાપડ.
સંજેરી—એક જાતની ગશાલો ભારેલી પુરી.
ગેરૂ-રમચી, એક જાતની માટી.
પટારો-મજુસ, મોટી પેટી.
ખરખરીને-ખુબ ખરી કરીને.
ફુલકરણી-ફુલ ખરે એવું દારૂખાનું.
છછુંદર-એક જાતનું દારૂખાનું.
શેવ—ઘઉં તથા ચણાના આટાની કણેક બાંધીને ઝીણા તાર કાઢે છે તે.
ઘુઘરા-એક જાતનું પકવાન.
છોડેછે—ઉડાવેછે, ફોડે છે.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

સર્વે સ્કુલમાસ્તરો તથા વિદ્યાર્થીઓને હું નીચે સહી કરનાર આથી ખબર આપું છું કે મારે ત્યાંથી સ્કુલોમાં ચાલતી તમામ ગવર્નમેંટ ચોપડીઓ તથા કોપીબુકો તથા ગુજરાતી પેલીથી તે સાતમી ચોપડી સુધીના અર્થ તથા ઇતિહાસના પ્રશ્નોત્તરો તથા ગણીતોના ખુલાસા વિગેરે તમામ ચોપડીઓ કીફાયતભાવથી વેચાતી મળે છે તેમજ સ્કુલોપયોગી લખવાના સાહીતો (પેનસીલ, હોલડર, કાગળો, સ્ટીકો, નોટબુક,) વિગેરે કીફાયત ભાવથી વેચાતી મળે છે. સામટી ચોપડીઓ ખરીદ કરનારને કમીશન આપવામાં આવે છે. માટે જોઇએ તેણે નીચેના સરનામેથી મંગાવી લેવી, નોટપેડ પત્ર લેવામાં આવશે નહીં.

વીરમગામ. } ગોબીલાલ દામોદરદાસ દેશાઇ.
બુકસેલર.